

МОДЕЛ ЗА МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ НА КАЧЕСТВОТО НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ, ПРЕДОСТАВЯНО ОТ ЦЕНТРОВЕТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

Моделът за мониторинг и контрол на качеството на професионалното обучение, предоставяно от центровете за професионално обучение е разработен в изпълнение на проект „Качество и ефективност“, договор BG05M9OP001-3.020-0001-C01, финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

В нормативната уредба, регламентираща професионалното обучение в България, не съществува понятието „мониторинг на качеството на професионалното обучение“. При съгласие на заинтересованите страни терминът може да намери място в съответните нормативни документи. Моделът включва целите, участниците и техните отговорности, индикаторите и методите за осъществяване мониторинг на качеството на професионалното обучение на базата на действащото законодателство.

Целта на модела за мониторинг и контрол на качеството на професионалното обучение в ЦПО е да обхване процеса по събиране и анализ на информацията за качеството на провежданото в ЦПО професионално обучение и да предоставя препоръки относно извършване на коригиращи действия и вземане на информирани решения от отговорните институции, насочени към подобряване качеството на ПО и ефективността на мерките за насърчаване на заетостта чрез квалификация и преквалификация.

Моделът включва и разширява осъществявания от НАПОО последващ контрол на лицензираните институции, проверките на издаваните от ЦПО документи за професионална квалификация и процеса по самооценяване и докладване в НАПОО, с нови индикатори (напр. проследяване на реализацията на завършилите обучение) и обекти на проверка (осъществявано в момента обучение, държавни изпити, процедури по валидиране и др.), както и с механизъм за популяризиране на резултатите и предоставяне на институциите.

Мониторингът се отнася до четирите етапа, посочени в цикъла за осигуряване на качество в ПОО от Препоръката на ЕП относно Европейската референтна рамка за качеството в ПОО от 2009 г.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

КАЧЕСТВО И ЕФЕКТИВНОСТ

РАЗВИТИЕ НА
ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Участниците в модела за мониторинг и контрол на качеството на професионалното обучение, предоставяно от ЦПО

Към участниците в изпълнението на модела и техните отговорности, регламентирани в Закона за професионалното образование и обучение, се добавят още и:

- кандидатите за обучение, обучаваните лица, придобилите професионална квалификация в ЦПО – като предоставят информация за реализацията си и приложимостта на наученото след завършване на обучението, както и удовлетвореността си по време и след обучението и работодателите.
- работодатели, които предоставят работни места за обучение по практика на професията – с конкретни предложения за промени в съдържанието на обучение и в организацията на процеса на практическо обучение
- работодатели, наели завършилите обучение в ЦПО - като предоставят информация за приложимостта на усвоените компетенции на наетите лица, завършили ПО в ЦПО, както и констатирани липси на компетенции с промени в ДОС и в учебните планове и програми

- институции като НОИ, които съхраняват данни за реализацията на гражданите – подавайки информация свързани с трудовите договори на лицата, завършили обучение в ЦПО.

Показатели за мониторинг/ индикатори/

Индикаторите са основен инструмент в системата за мониторинг.

Индикаторът е съвкупност от сурови или обработени данни, която дава възможност да се определи количествена или качествена оценка на явлението в процеса на проучване.

Предложението е в модела да бъдат възприети 7 от 10 те индикатори за мониторинг на качеството на ПОО в ЦПО, разписани в препоръката на ЕП и Съвета на Европа за установяване на Европейска референтна рамка за качество в професионалното образование и обучението.

Индикатор	Прилагане
Индикатор 1: Значение на системите за осигуряване на качество за доставчиците на ПОО.	<p>Оценява се дела на доставчиците, използващи вътрешните системи за подобряване на качеството, определени от закон или по собствена инициатива. В България доставчиците са центровете за професионално обучение /ЦПО/, които предоставят професионално обучение и извършват дейност само след лицензиране от НАПОО.</p> <p>НАПОО осъществява контрол и мониторинг на центровете за професионално обучение, които са получили лицензия и събира информация за използването на системите за качество чрез Информационната система, в която центровете въвеждат информацията регулярно и я отчитат веднъж годишно.</p> <p>Този индикатор има значение и в контекста на предоставянето на тези данни, които са публични и могат да се използват от АЗ, МТСП и ДФЗ при оценката и избора на доставчици на обучение по различни програми и проекти с национално или международно финансиране.</p>
Индикатор 2: Инвестиции в обучението на учители и обучаващи	<p>Индикаторът мери дела на учителите и обучаващите, които са участвали в допълнителни обучения и размера на инвестираните от центровете за професионално обучение /ЦПО/ средства в обучение на преподаватели и обучители.</p> <p>Центровете и към момента попълват информацията за броя на учителите, които са повишили квалификацията си, вида на обучението (вътрешно или външно) и броя учебни часове за обучения на преподавателите. Тези данни се отчитат в годишната информация, която се генерира в информационната система. В Годишния доклад за самооценка на качеството се</p>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

КАЧЕСТВО И ЕФЕКТИВНОСТ

РАЗВИТИЕ НА
ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

	<p>съдържат няколко индикатора, свързани с обучението на учителите.</p> <p>Към момента не се събира информация за средствата, които се инвестират в обучението на учителите, затова се предлага да се въведе допълнителен въпрос в докладите за самооценка относно инвестираните средства в обучение на преподавателите на годишна база (инвестирани средства в 1 преподавател). Тези данни ще осигурят цялостна информация и по-пълна представа за състоянието на индикатора, като освен броя на учителите, преминали обучения и броя на учебните часове, ще се включат и вложените инвестиции в дейностите по квалификация на учителите.</p>
<p>Индикатор 3: Процент на участието в програмите за ПОО</p>	<p>В рамките на индикатора се събира информация за два важни аспекта от ПОО: броя на гражданите, които са участвали в дейности за професионално образование и обучение и привлекателността на професионалното обучение.</p> <p>Данните за броя на участниците се анализират от НАПОО и към момента, като се попълва регулярно от централите и се генерира от информационната система на НАПОО в обобщен вид, веднъж годишно.</p> <p>Информацията за привлекателността на професионалното обучение се събира частично от докладите за самооценка на качеството на централите за професионално обучение. Предложението е след промени на функционалностите на ИС, тези данни да бъдат интегрирани и да се въвеждат в ИС, което ще позволи автоматично обработване на резултатите относно привлекателността на професионалното обучение.</p> <p>Тази информация може да се допълва чрез периодично провеждани анкети сред заинтересованите страни и най-вече участниците в обученията, обучените лица и гражданите. Такива анкети към момента се провеждат рядко и само при конкретни нужди или обстоятелства.</p>
<p>Индикатор 4: Процент на завършване на програмите за ПОО</p>	<p>ИС на НАПОО генерира тези данни автоматично на база системно въвежданите от ЦПО обучения. От тях се анализират броя на успешно завършени или изоставени програми за ПОО, възможно е да се генерират справки по различни критерии.</p>
<p>Индикатор 5: Процент на намиране на работа по програмите за ПОО</p>	<p>Информацията, която се търси тук е за ориентирание на обучаващите се по ПОО в рамките на 6-12-36 месеца след завършване на обучението и дела на завършилите професионално обучение, които са намерили работа в рамките на 6-12-36 месеца след завършване на обучението.</p>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

КАЧЕСТВО И ЕФЕКТИВНОСТ

РАЗВИТИЕ НА
ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

	<p>Данни се набират от Докладите за самооценка на качеството, които се попълват от ЦПО, но е необходимо тези данни да бъдат верифицирани или да се ползват данни от регистрите на АЗ и НАП.</p> <p>Предлага се тези данни да бъдат интегрирани в новите функционалности на ИС и да се въведат в ИС, за да се обработват автоматично и да се използват при планиране на мерки за обучения и заетост.</p> <p>Вторият подход е да се събира допълнителна информация чрез периодично провеждани анкети сред гражданите – напр. на всеки 2 години да се прави проучване (количествено) сред работодатели и служители и това да залегне в дейностите на НАПОО, като част от системата на мониторинг. За целта е необходимо целево или проектно финансиране.</p>
<p>Индикатор № 6 - Използване на придобитите умения на работното място</p>	<p>Този индикатор генерира много важна информация относно реално използване на придобитите умения по конкретната професия и специалност. Необходимо е да се проучи мнението както на завършилите и назначени в предприятията лица, така и на представители на техните работодатели относно приложимостта и достатъчността на придобитите умения.</p> <p>Към момента не се събира такава информация, препоръката е подобни проучвания, които са трудоемки и скъпи да се правят през определен период от време – напр. веднъж на 2 години, синхронизирано с другите проучвания. Финансирането може да бъде осигурено чрез добавяне на целеви средства в бюджета на НАПОО или чрез финансиране на проект.</p> <p>И сега съществуват отделни инициативи за измерване на удовлетвореността, но те са единични и не могат да се ползват като база за сравнение между ЦПО.</p>
<p>Индикатор 7: Процент на безработицата според индивидуалните критерии</p>	<p>Неприложим за модела. Не е подходящ на ниво ЦПО. Може да се използва от АЗ/МТСП при изготвяне на прогнозите за пазара на труда</p>
<p>Индикатор 8: Превес на уязвими групи</p>	<p>И понастоящем се събират данни чрез докладите за самооценка на качеството за процента на участници в ПОО, класифицирани като групи в неравностойно положение, процента на успеваемост на групите в неравностойно положение и предоставяне на подходящо обучение за тях.</p>
<p>Индикатор 9: Механизми за определяне на потребностите от обучение на пазара на труда и</p>	<p>Неприложим за модела</p>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

КАЧЕСТВО И ЕФЕКТИВНОСТ

РАЗВИТИЕ НА
ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Индикатор 10: Схеми, използвани за насърчаване на по-лесен достъп до ПОО	Неприложим за модела
--	----------------------

Механизъм за прилагане на коригиращи мерки въз основа на резултатите от осъществения мониторинг

На базата на документен анализ, както и проведено проучване, вкл. и фокус групи в институциите, ДЗЗД Качество и ефективност, автор на модела за мониторинг, предлага към НАПОО да се сформира постоянна група за „Мониторинг и контрол на качеството“. Предлага се в състава на тази група да участват експертите от НАПОО, пряко ангажирани с последващия контрол, както и външни експерти: експерт-администратор на ИС, експерт статистик, социолог, експерт в областта на професионалното обучение, експерт по анализ на пазара на труда. Външните експерти могат (и е препоръчително) да са служители в институциите (МТСП, АЗ, МОН, МИ) или на социалните партньори.

Тази група ще има задължение да обобщава информацията по индикаторите, да прави анализи на агрегираните данни и сравнение на постигането на индикатори от ЦПО. При големи отклонения и ниски стойности на индикаторите, юе прави препоръки към НАПОО да разшири проверките на място или да издаде допълнителни указания към ЦПО.

Постоянната група за „Мониторинг и контрол на качеството“ ще прави мотивирани предложения за избор на индикатори, които да се включат с определена тежест в системата за ранкиране на ЦПО (ако бъде възприета) и в интернет базирания инструмент за сравняване на представянето им.

В рамките на проведеното в рамките на проекта проучване през юни-юли 2020 г. сред заинтересованите страни са идентифицирани следните показатели, по които би могло да се направи ранкиране на ЦПО:

I. Реализация на обучените лица на пазара на труда - Индикатор № 5: Процент на намиране на работа по програмите за ПОО

II: Успеваемостта на изпитите - Индикатор № 4: Процент на завършване на програмите за ПОО

III. Квалификацията на преподавателите - Индикатор № 2: Инвестиции в обучението на учители и обучаващи.

IV. Качество на обучението - Индикатор № 1: Значение на системите за осигуряване на качество за доставчиците на ПОО

V. Материална база - Индикатор № 6: Използване на придобитите умения на работното място

Популяризиране на информацията от мониторинга сред широката общественост

Информацията, която се събира от мониторинг и последващия контрол на качеството на обучение в ЦПО се обработва от НАПОО и подлежи на анализ. Обобщената информация като агрегирани данни се публикува веднъж годишно на страницата на НАПОО.

Изключително важно е процесите и резултатите от мониторинга и контрола на качеството да бъдат прозрачни и ясни както за всички участници, така и за заинтересованите страни.

Данните от мониторинг на качеството в обобщен и аналитичен вид могат да бъдат публикувани за широката общественост, а в по-специализирани аналитични доклади и до заинтересованите страни и институциите, които имат ангажменти във връзка с политиката за ПОО.

Данни за представянето на ЦПО, предназначени за кандидатите за обучение ще бъдат представяни вкл. и с възможност за сравняване по избраните показатели.

Моделът за мониторинг и контрол на качеството на професионалното обучение, представяно от центровете за професионално обучение е разработен в изпълнение на договор между НАПОО и ДЗЗД Качество и ефективност, в рамките на изпълнението на проект „Качество и ефективност“, договор BG05M9OP001-3.020-0001-C01, финансиран от ОП Развитие на човешките ресурси.